

ispitni centar

**PRAVA
MJERA
ZNAŃJA**

DRŽAVNO TAKMIČENJE 2022.

SREDNJA ŠKOLA, I i II RAZRED

ISTORIJA

Autorka/autor testa

Recenzentkinja/recenzent 1

Podgorica, 20..... godine

UPUTSTVA ZA TAKMIČARE:

- svi takmičare počinju rad na testu u isto vrijeme i u istoj prostoriji,
- svaki takmičar sjedi sam u školskoj klupi,
- test traje sat i po (90 minuta),
- zabranjeno je lažno predstavljanje takmičara,
- zabranjeno je korišćenje mobilnih telefona tokom rada na testu,
- zabranjeno je pričati sa drugim takmičarima dok test traje,
- na klupi takmičar može da ima samo odštampan test sa pitanjima, hemijsku olovku (jednu u rezervi),
- kontrolori na testu mogu takmičarima dozvoliti da na klupi drže flašu sa vodom i papirne maramice ako procijene da je to neophodno,
- test se popunjava isključivo hemijskom olovkom (plavo ili crno mastilo),
- zabranjeno je prepravljavanje već datih odgovora, jednom upisani odgovor ili zaokruženi odgovor ne smije se prepravljati, u slučaju da se to uradi odgovor neće biti priznat,
- prije početka testa kontrolor je dužan da takmičarima saopšti pravila rada na testu i ponašanja u učionici,
- kontrolor upisuje poene i vrši druge intervencije prilikom ocjenjivanja testa hemijskom olovkom (crveno mastilo).

Dragi takmičari,

prije početka izrade testa pažljivo pročitajte svako pitanje, potom ih rješavajte.

Želimo Vam puno uspjeha u radu.

Pitanja za test iz istorije za 2022. godinu.

1. Na teritoriji Crne Gore tokom druge polovine XX v. počelo se sa naučnim arheološkim istraživanjima praistorijskih nalazišta na više lokacija.

Tvoj zadatak je: upiši na praznim linijama iza rednih brojeva i naziva praistorijskih nalazišta lijeve kolone odgovarajuće slovo iz desne, da bi dobio tačne lokacije praistorijskih nalazišta.

1. Crvena stijena	e	a) 3,5 km istočno od Cetinja
2. Spila	c	b) sjeverozapadna strana Beranske kotline
3. Vranjaj	d	c) 1,5 km istočno od Perasta
4. Kremeštica	b	d) masiv Orjena
5. Koronina	a	e) selo Petrovići, zapadno od Nikšića
6. Odmut	f	f) ušće rijeke Vrbice u Pivu

(5 bodova)

2. Pažljivo pročitaj tekst iz drevnog epa: "Šest dana i šest noći bjesnele su po zemlji oluje i talasi potopa. Uragan je zarobio zemlju. A kada je svanuo sedmi dan, uragani utihnuše. Potop što je bjesnio kao armija ratnika smirio se, More se utiša zli vjetrovi utihnuše, potopu je došao kraj. Kada nastupi sedmi dan, oslobodih gavrana pustih ga u svijet, a gavran prhnu u daljinu, vidje da je voda opala, poče se hraniti, pljuscati u vodu, graktati i više se ne vrati."

Tvoj zadatak je: na praznim linijama upiši tačne odgovore.

- kako se naziva ovaj drevni Ep? **Ep o Gilgamešu**
- koji narod ga je spjevao? **Vavilonci**
- na osnovu legendi kog naroda je Ep spjevan? **Sumerskog**
- na kojem materijalu je ispisan tekst Epa? **glinene pločice**
- prepisi Epa su pronađeni u ruševinama koje biblioteke? **Asurbanipovalova biblioteka (priznaje se i: biblioteka u Ninivi) .**

(5 bodova)

3. U antičkoj Grčkoj nastalo je više poznatih književnih, filozofskih i naučnih djela.

Tvoj zadatak je: na praznim linijama upiši autore navedenih djela.

- Poslovi i dani* **Hesiod**
- Kralj Edip* **Sofokle**
- Okovani Prometej* **Eshil**
- Žene u narodnoj skupštini* **Aristofan**
- Država* **Platon**

(5 bodova)

4. Aleksandar Makedonski važi za jednog od najvećih vojskovođa antičkog svijeta.

Tvoj zadatak je: upiši na praznim linijama iza rednih brojeva lijeve kolone odgovarajuće slovo iz desne, da bi dobio pravilan hronološki niz ponuđenih događaja za vrijeme vladavine Aleksandra Makedonskog.

1. e _____	a) bitka kod Gaugamele
2. d _____	b) osvajanje Egipta
3. b _____	c) pohod na Indiju
4. a _____	d) bitka kod Isa
5. c _____	e) bitka na Graniku

(4 boda)

5. U antičkom Rimu nastalo je više poznatih književnih, filozofskih i naučnih djela.

Tvoj zadatak je: pored imena autora književnih i naučnih djela u lijevoj koloni, upiši početna slova ispred tačnih odgovora iz desne kolone.

Napomena: jedan pojam iz desne kolone je višak tj. ne odgovara pojmu iz lijeve kolone.

1. Amijan Marcellin e _____	a) <i>Komentari o galskom ratu</i>
2. Tacit d _____	b) <i>O prirodi stvari</i>
3. Lukrecije Kar b _____	c) <i>Medeja (višak)</i>
4. Gaj Julije Cezar a _____	d) <i>Anali</i>
	e) <i>Istorija Rima</i>

(4 boda)

6. Kruta vladavina domaće aristokratije i rimskih vlasti, visoki porezi i siromaštvo usloveli su da se među stanovništvom Bliskog istoka i današnje teritorije Palestine i Izraela pojavi vjerovanje u dolazak Mesije. Pojavom Isusa Hrista i njegovim radom začinje se nova religija – hrišćanstvo.

Tvoj zadatak je: na praznim linijama upiši tačne odgovore.

- kako se zovu učenici koji su pomagali Isusu u propovjedanju nove religije?
apostoli
- kako se zvao rimski prefekt Judeje koji je predsjedavao suđenjem Isusu? **Pontije Pilat**
- koje godine hrišćanstvo postaje zvanična religija Rimskog carstva? **313 godine**
- koje godine hrišćanstvo postaje jedina priznata vjera u rimskoj državi?
380 godine .

(4 boda)

7. Tragovi rimske arhitekture zastupljeni su na više lokacija na teritoriji sadašnje Crne Gore.

Tvoj zadatak je: na praznim linijama upiši tražene odgovore

Rimski municipijum Doclea (Duklja) kod Podgorice predstavlja najznačajniji urbani centar Rimske države na teritoriji Crne Gore. Status municipijuma stekla je u **I (prvom)** vijeku (1). U Risnu u očuvanim ostacima rimske vile sačuvan je mozaik koji prikazuje rimskog boga **Hipnosa (priznaje se i: bog sna)** (2). U centru grada **Budve** (3) otkriveni su ostaci prostrane rimske građevine poznate pod nazivom Villa Urbana. Na rijeci **Moštanici** (4) kod Nikšića, nalazi se najstariji most na teritoriji Crne Gore a koji potiče iz rimskog perioda.

(4 boda)

8. Rimska država je bila jedna od najmoćnijih i teritorijalno najprostranijih država antičkog svijeta, do čega se došlo nakon više velikih vojnih pohoda i bitaka koji su vođeni pod različitim vladarima.

Tvoj zadatak je: hronološkim redosledom poređaj događaje-velike bitke, upisujući pored rednih brojeva u lijevoj koloni početna slova navedenih događaja iz desne kolone.

1. e _____	a) bitka na Katalaunskim poljima
2. d _____	b) drugi rimsko-makedonski rat
3. b _____	c) bitka kod Pidne
4. c _____	d) drugi punski rat
5. f _____	e) prvi rimsko-ilirski rat
6. a _____	f) bitka kod Akcijuma

(5 bodova)

9. Vladavina vizantijskog (istočnorimskog cara) Justinijana I obilovala je brojnim unutrašnjim i spoljnopolitičkim događajima.

Tvoj zadatak je: na praznim linijama upiši tačne odgovore

Godine **532** (1) dogodila se najveća pobuna protiv vladavine cara Justinijana I poznata pod nazivom "pobuna **Nika**" (2). Godine 533. vojska Justinijana I je uništila državu **Vandala** (3) u sjeverozapadnoj Africi. Poznati Justinijanov kodeks tj. zbirka zakonika od cara Hadrijana do njegovog vremena donijet je **529** (4) godine.

(4 boda)

10. Pažljivo pročitaj tekst:

“Francuskoga da ne bi brijega, aravijsko (arapsko) more sve potopi”.

Napomena: ovaj stih preuzet iz *Gorskog vijenca*, djela vladike Petra II Petrovića Njegoša, govori o sukobu srednjovjekovne hrišćanske Evrope sa Arabljanima i islamom koji su iz Sjeverne Afrike, nakon osvajanja Pirinejskog poluostrva nadirali ka Zapadnoj Evropi.

Tvoj zadatak je: na praznim linijama upiši tačne odgovore:

- na koju bitku je mislio Njegoš ovim stihovima? **kod Poatjea**
- koje godine se odigrala bitka? **732. godine**
- kako se zvao franački vladar koji je predvodio pobjedničku vojsku?
Karlo Martel - Čekić
- koju državu su prethodno uništili Arabljani na Pirinejskom poluostrvu?
državu Vizigota (priznaje se i: kraljevinu Vizigota).

(4 boda)

11. Islam je najmlađa monoteistička religija. Arabljanskim osvajanjima širio se islam ali i arabljanska kultura na teritorijama Bliskog i Srednjeg istoka, u Sjevernoj Africi i na Pirinejskom poluostrvu.

Tvoj zadatak je: na praznim linijama upiši tačne odgovore

Godine **622** (1) Muhamed je prebjegao iz Meke u Medinu. Velika teritorijalna osvajanja dovela su do širenja islama ali i do unutrašnjih podjela među vjernicima na **sunite** (2) i **šijite** (3). Poznate dvije srednjovjekovne arabljanske dinastije bile su dinastija **Omejada** (4) i **dinastija Abasida** (5).

(5 bodova)

12. Južnoslovenska srednjovjekovna književnost se razvijala pod uticajem vjerske i prosvetiteljske djelatnosti Ćirila i Metodija. Slovenska pismenost se teško širila zbog otpora latinskog i grčkog sveštenstva.

Tvoj zadatak je: na praznim linijama dopuni tačne odgovore

U odbranu slovenske književnosti stao je monah Hrabar iz Makedonije u svom spisu **O pismenah** (1). Za najstarije beletrističko djelo kod Južnih Slovena smatra se književno djelo **Legenda o Vladimiru i Kosari (priznaje se i: Život zetskog kneza Vladimira)** (2) iz druge polovine XI vijeka. U Hrvatskoj je najstariji glagoljični slovenski pisani spomenik **Baščanska ploča** (3) nastao oko 1100 godine, dok je najstariji zapis na slovenačkom jeziku nastao oko 1000 godine poznat pod nazivom **Brižinski spomenici** (4).

(4 boda)

13. Pažljivo pročitaj tekst:

“Nakon što sam prešao Lamanš i pokorio Englesku oduzeo sam zemljišne posjede od anglosaksonskih feudalaca i podijelio ih svojim vjernim feudalcima koji su mi pomogli u osvajanju Engleske. Da bih precizno znao sve o posjedima i prihodima naredio sam popis svih materijalnih dobara i ljudstva na posjedima kako bih tačno odredio poreze i feudalnu službu. Time ću našu kraljevinu učiniti bogatijom i jačom državom.”

Napomena: tekst je izmišljen ali govori o stvarnim događajima srednjovjekovne Engleske.

Tvoj zadatak je: upiši tačne odgovore na praznim linijama

- kako se zove vladar koji je sa teritorije današnje Francuske pokrenuo pohod na Englesku? **Viljem Osvajač vojvoda od Normandije (priznaje se i: Viljem Osvajač)**
- u kojoj bici je definitivno porazio anglosaksonske feodalce i time pokorio Englesku? **kod Hejstingsa**
- u kojem vijeku se dogodila bitka? **XI vijek (priznaje se i: 1066 godine)**
- kako se zvanično zvao dokument kojim su tada popisani svi zemljišni posjedi u Engleskoj i njihovi prihodi, praktično prvi statistički popis u Evropi? **Knjiga strašnog suda .**

(4 boda)

14. Pažljivo pročitaj tekst:

“Na glas da je sultan Saladin osvojio grob gospodnji, krenuo je moćni njemački car na nov krstaški pohod. On, koji je život proveo sporeći se s Rimom i nosio žig nekadašnje crkvene kletve, hteo je pred kraj života da jednim velikim delom, idealom tadašnjeg viteštva, dade dokaza o svojoj dubokoj hrišćanskoj odanosti. On je bio i poznati protivnik Vizantije u Italiji. ... Kada je u car krenuo iz Regensburga prema Svetoj zemlji predstavnici Srba i Bugara su stupili u pregovore sa njemačkim carem.”

Napomena: ovaj tekst govori o dešavanjima na Balkanu u srednjem vijeku u trenutku kada se njemački car odlučio na novi krstaški pohod prema Svetoj zemlji.

Tvoj zadatak je: na praznim linijama upiši tražene odgovore:

- a) kako se zvao njemački car? **Fridrih Barbarosa**
- b) ko se nalazio tada na čelu srpske države? **Stefan Nemanja**
- c) u kojem gradu u Njemačkoj su pregovarale njemačka i srpska strana prije početka krstaškog pohoda? **Nirnbergu**
- d) u kojem gradu u Srbiji su se sreli i pregovarali njemački i srpski vladar tokom pokreta njemačke vojske ka Svetoj zemlji? **Nišu**
- e) koji po redu je to bio krstaški rat? **Treći**

(5 bodova)

15. Srednjovjekovna umjetnost i gradska kultura zapadne Evrope, kao i ostale djelatnosti bile su pod velikim uticajem crkve.

Tvoj zadatak je: na praznim linijama upiši tačne odgovore:

Nakon antike, prvi jasno definisani zapadnoevropski umjetnički pravac naziva se **romanika** (1), da bi ga naslijedio drugi umjetnički pravac pod nazivom **gotika** (2). Značajan doprinos da se spozna Aristotelova misao dao je **Toma Akvinski** (3) u svome djelu *Velika sinteza*. U ritterskoj sredini stvarana je epska viteška poezija a najpoznatiji spjev toga doba nosi naziv **Pjesma o Rolandu** (4). Putopisi su bili veoma popularni u srednjem vijeku. Najpoznatiji putopisac toga vremena bio je **Marko Polo** (5) koji je u XIII v. boravio u Kini i u Indiji.

(5 bodova)

16. Tvoj zadatak je: pored rednih brojeva u lijevoj koloni upiši početna slova ispred ponuđenih odgovora iz desne kolone, da bi dobio pravilan hronološki redosled bitnih događaja iz vremena vladavine dinastije Nemanjića

1. **f** _____ a) početak vladavine kralja Uroša I
2. **d** _____ b) proglašenje kraljevine
3. **b** _____ c) bitka kod Velbužda
4. **a** _____ d) osnivanje manastira Hilandar
5. **e** _____ e) početak vladavine kralja Milutina
6. **c** _____ f) bitka na Moravi;

(5 bodova)

17. Srednjovjekovni umjetnički uticaji zapadne Evrope ostavili su neke značajne građevine sa karakteristikama toga doba u Boki kotorskoj.

Tvoj zadatak je: na praznim linijama upiši tačne odgovore:

Prvobitna crkva Sv. Tripuna podignuta je u Kotoru u **IX** vijeku (**priznaje se i: 809. godine**) (1). Današnja Katedrala Sv. Tripuna podignuta u XII v. urađena je u stilu **romanike** (2) a kasnijim intervencijama dobila je i arhitektonske odlike drugih umjetničkih stilova. U Prčanju se nalazi poznata profana građevina "Tri sestre" koja od svih primorskih profanih građevina najviše ima **gotičkih** (3) umjetničkih odlika. Ova palata je inače urađena kao ljetnikovac poznate kotorske porodice **Buća** (4).

(4 boda)

18. Tursko carstvo je od sredine XIV v. pa do kraja XV v. je konstantno napadalo i osvajalo teritorije većine hrišćanskih država na Balkanskom poluostrvu vodeći više osvajačkih pohoda i bitaka.

Tvoj zadatak je: hronološkim redosledom pored rednih brojeva u lijevoj koloni upiši početna slova ispred ponuđenih događaja iz desne kolone.

1. b _____	a) pad Bugarske
2. d _____	b) proglašenje Jedrena za prestonicu
3. g _____	c) poraz Janka Hunjadija na Kosovu
4. a _____	d) bitka na rijeci Marici
5. e _____	e) bitka kod Nikopolja
6. f _____	f) prvi pad srpske despotovine
7. c _____	g) pogibija sultana Murata I

(6 bodova)

19. U turskom srednjovjekovnom carstvu bili su razvijeni feudalni odnosi i u njemu odgovarajuće državno uređenje.

Tvoj zadatak je: na praznim linijama lijeve kolone upiši početna slova ispred pojmova iz desne kolone koja odgovaraju njihovom značenju.

Napomena: jedan pojam iz desne kolone je višak.

1. timar c _____	a) konjanik
2. spahija a _____	b) starješina finansijske administracije
3. janičar d _____	c) zemljišni posjed manje vrijednosti
4. has e _____	d) stalna vojska
5. defterdar b _____	e) veliki zemljini posjed, sultanov posjed
	f) visoki vjerski dostojanstvenik (višak)

(5 bodova)

20. Krajem XIII vijeka proces feudalizacije u većini baltičkih država bio je završen. Ekonomsko jačanje država dovodilo je i do borbe za prevlast na teritorijama koje gravitiraju Baltiku.

Tvoj zadatak je: na praznim linijama upiši tačne odgovore:

Kalmarska unija, bio je dobrovoljni savez tri baltičke države: **Danske** (1), **Norveške** (2) i **Švedske** (3). Savez je formiran krajem **XIV** vijeka, **(priznaje se i 1397. godine)** (4).

(4 boda)

21. Tvoj zadatak je: na praznim linijama upiši tačne odgovore koji se tiču srednjovjekovne Poljske:

Veliki knez Litvanije naslijedio je ženidbom presto Poljske 1385. godine. Od tada pa sve do 1572. godine Poljskom vlada dinastija **Jagelonci** (1). Lokalni staleži (lokalna skupština) u Poljskoj zvala se **sejm** (2), dok su se pripadnici krupnog plemstva nazivali **panovima (priznaje se i: pan)** (3).

(3 boda)

22. Tvoj zadatak je: na praznim linijama upiši tačne odgovore koji se tiču ruske srednjovjekovne države.

Sredinom IX vijeka u zemlje Istočnih Slovena počeli su sa sjevera upadati baltički Normani poznati i pod imenom **Varjazi** (1). Prema predanju varjaški knez **Rurik (priznaje se i: Rjurik)** (2) osvojio je Novgorod 862. godine dok su se njegovi dvojica vođa spustila južnije osvajajući Kijev. Za vrijeme vladavine kneza **Vladimira Svjatoslaviča (priznanje se i: Vladimira)** (3) Rusi od Vizantije prihvataju hrišćanstvo krajem **X** vijeka (4).

(4 boda)

23. Tvoj zadatak je: na praznim linijama upiši tačne odgovore.

Poslednji vladar dinastije Balšića, Balša III okončao je svoj život **1421** godine (1), njegovi posjedi u Zeti pripali su njegovom ujaku **despotu Strefanu Lazareviću** (2).

(2 boda)

